

Proiect realizat cu sprijinul Municipiului Baia Mare

ASOCIAȚIA PENTRU CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE
„SF. CONSTANTIN BRÂNCOVEANU” în parteneriat cu

Eroii

NR. 40 - iunie 2015

REZISTENȚEI ANTICOMUNISTE

ATEISMUL

- politică de stat

începutul represiunii religioase

Între 1945-1947 Statutul de organizare a BOR a fost și un fel de scut ce a ferit Biserica Ortodoxă de imixtiunile brutale ale puterii procomuniste în alegerea ierarhilor și în structurarea corporațiilor bisericești. Tocmai din acest motiv, începând din 1948, un obiectiv important al Ministerului Cultelor a fost înlocuirea vechilor statute de organizare ale cultelor religioase, precum și abrogarea Legii Cultelor din 1928. În prima parte a anului 1948 s-au adus câteva amendamente la această lege care stabileau atribuțiile Prezidiului RPR; în plus, jurământul prelaților era făcut față de noua „republică populară”.

La 2 martie 1948, Legea Cultelor era iarăși modificată, iar noul art. 18 prevedea că „toate cultele sunt datorate a face servicii religioase atât la solemnitățile naționale prevăzute prin legi sau jurnale ale Consiliului de Miniștri, cât și la cele ocazionale, comunicate prin Ministerul Cultelor”; atât arhierii, cât și preoții erau obligați ca, la intrarea în funcțiune, să jure „a fi credincioși poporului și de a apăra RPR împotriva dușmanilor din afară și dinăuntru”.

Decretul nr. 177 din 4 august 1948, în fapt noua lege a cultelor, împrumuta

formulări și concepte din legislația sovietică. În noul act normativ se renunța la un principiu fundamental al legii pentru regimul general al cultelor din 1928, acela că „statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecție, întrucât exercițiul lor nu atinge ordinea publică, bunele moravuri și legile sale de organizare”. În schimb, Decretul nr. 177 pleca de la prezumția de vinovăție a tuturor cultelor, căci, deși garanta formal libertatea de conștiință și libertatea religioasă pe tot cuprinsul RPR, stipula la art. 6 următoarele: „cultele religioase sunt libere să se organizeze și pot funcționa liber dacă practicile și ritualul lor nu sunt contrare Constituției, securității

sau ordinii publice și bunelor moravuri”.

Astfel, prin noul decret, statul prelua în întregime conducerea problemelor eclesiastice¹¹, iar Ministerul Cultelor era mai mult decât un for de supraveghere și control. Începând din momentul adoptării acestui act normativ, fișele pe care organele de securitate le întocmeau clericilor cuprindeau și rubrica atitudinea față de legea cultelor din 4 august 1948. Preoții și cântăreții bisericești care erau semnați cu manifestări „antidemocratice” erau fie suspendați, fie scoși din funcțiune.

Legea Cultelor a fost completată de Decretul nr. 178 pentru organizarea

De la Gheorghiu-Dej, la Nicolae Ceaușescu, credința a fost un dușman de moarte pentru liderii partidului unic. După 1947, odată cu instalarea regimului comunist, ateismul a devenit politică de stat, iar cultele religioase au fost cel mult tolerate.

Ministerului Cultelor, editat tot la 4 august 1948. Actul normativ proclama Ministerul Cultelor drept „serviciu public prin care statul își exercită dreptul de supraveghere și control pentru a garanta folosința și exercițiul libertății conștiinței și libertății religioase”. Legea de organizare a Ministerului Cultelor enumera și atribuțiile Departamentului, între acestea: supravegherea și controlul asupra tuturor cultelor religioase și asupra așezămintelor lor, dreptul de a avea delegați speciali pe lângă organele centrale sau pe lângă

instituțiile și așezămintele cultelor religioase, precum și dreptul de a suspenda sau anula orice hotărâri sau măsuri de ordin administrativ-bisericesc, cultural, educativ, filantropic sau fundațional, care ar contravine statutelor de organizare ale cultului sau actelor de fundație, ordinii publice, legilor de administrație și siguranță generală a statului, cu privire la asociațiile sau fundațiile de drept privat. Acest act normativ a fost înlocuit în februarie 1949 cu o altă lege de organizare, care nu a adus însă

modificări esențiale.

Împuterniciții pentru culte din teritoriu apar în legea de organizare a Ministerului Cultelor cu denumirea de „delegați speciali”.

Începând cu a doua jumătate a anului 1948, acești funcționari, la fel ca și ceilalți angajați, nu mai depind atât de ministrul titular al departamentului sau de primul ministru, cât de conducerea PMR, de Comitetul Central al Partidului. Procesul-verbal al ședinței Secretariatului CC al PMR din 25 noiembrie 1948 indică destul de clar noua subordonare, căci în discursul său, Gh. Gheorghiu-Dej propunea formarea pe linie de partid, la Ministerul Cultelor, a unui organ care să se ocupe zi de zi de manifestările din sânul clerului și să aibă permanent legătura cu Secretariatul. „În fiecare județ să fie cineva care să știe ce se întâmplă în biserică și să poată informa partidul” – conchidea Dej. Ministerul Cultelor era subordonat CC al PMR, mai precis Secției Administrativ-Politice, iar primul ministru Petru Groza avea să joace mai degrabă un rol secundar în planificarea poziției regimului față de diferitele culte.

Bibliografie: Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România.

ARESTĂRILE

din rândurile clerului și represiunea antimonaahală

Această intervenție brutală s-a vădit mai ales în prima perioadă a comunismului românesc, între 1945-1964. Dicționarul elaborat în cadrul INST consemnează cifra de 1725 de preoți ortodocși arestați.

Încă din primele luni de la instalare, guvernul procomunist a operat numeroase arestări în rândurile clerului și chiar premierul Petru Groza, altminteri un obedient executant al directivelor venite dinspre PCR, și-a exprimat rezervele față de modul brutal în care s-a acționat.

În acest context a fost reținut, chiar din ordinul ministrului Cultelor, cunoscutul călugăr Arsenie Boca de la mănăstirea Sâmbăta. Până în vara anului 1945, numărul preoților (ortodocși, greco-catolici, luterani etc.) arestați și închiși în lagărul de la Caracal a crescut sensibil. Deși eliberați din lagăr în același an, clericii s-au aflat și în continuare pe listele de suspecti, fiind în permanență pândiți de o nouă arestare.

În anul 1948, o dată cu apariția Securității, arestările din rândurile clerului au cunoscut o creștere sensibilă. La 12 decembrie 1948, patriarhul Justinian Marina solicita tuturor eparhiilor ortodoxe tablele cu clericii deținuți și, odată întocmită, această evidență a fost înaintată de Patriarhia Română, printr-o telegramă, Ministerului Cultelor, cu rugămintea de a se dispune cercetări privind justetea măsurilor de arestare.

La rândul său, Ministerul Cultelor a trimis aceste date, adunate într-un dosar compus din 13 anexe, cuprinzând adresele episcopilor ortodoxe, Direcției Generale a Securității. La puțin timp, un document al Securității

consemna că „această Direcțiune Generală [DGSP] a fost sesizată în ultimele 10 zile de comentariile care se făceau pe tot cuprinsul țării în legătură cu telegrama IPSS Justinian, care era interpretată ca o victorie politică a Bisericii Ortodoxe, care primea astfel dreptul de a se amesteca în bunul mers al treburilor statului”.

Legat de intervențiile patriarhului Justinian în favoarea preoților arestați, un referat al Securității din 17 ianuarie 1949 semna: „Întrucât telegrama patriarhului Justinian a provocat valvă pe tot cuprinsul țării și a dat loc la variate comentarii și întrucât sub pretextul stabilirii numelui și numărului celor

arestați, Episcopiile au procedat la un adevărat recensământ de notorietate publică și luând în considerare faptul că această inițiativă nu a fost discutată cu Ministerul Cultelor, opinăm a se proceda la verificările necesare pentru a se stabili dacă nu cumva IPSS Justinian a dispus această lucrare cu scopul de a lăsa impresia în mediul clerical că poate realiza imixtiuni în munca organelor de securitate și a Justiției”.

Încurajați și de acest „recensământ” al clericilor ortodocși arestați, slujitorii altarelor au apelat cu și mai multă speranță la bunăvoiața Întâistătorului BOR.

Spre exemplu, preotul Ioan Hurmuz, din comuna Bogata (jud. Baia), la începutul anului 1949, a adresat o cerere patriarhului, prin care îl ruga să intervină la forurile în drept pentru eliberarea sa, susținând că a fost condamnat pe nedrept la cinci ani închisoare de Tribunalul Militar Iași. Patriarhul Justinian Marina a înaintat cererea la Securitate, cu rugămintea de a fi cercetat cazul. Serviciul care se ocupa de supravegherea clerului propunea în mod ipocrit superiorilor: „a se comunica că nu ne putem amesteca în bunul mers al justiției”.

Imediat după înființarea Securității, la 30 august 1948, organele represive și-au intensificat acțiunile de supraveghere a tuturor cultelor, prin intermediul Serviciului III din cadrul Direcției I. S-a urmărit infiltrarea Bisericilor cu informatori, iar mănăstirile au devenit „obiective” aflate cu prioritate în atenția Securității, fiind considerate potențiale locuri de găzduire a elementelor legionare sau din rezistența armată. În intervalul 1948-1953 numeroși preoți, călugări și teologi ortodocși cu manifestări ostile regimului, cu trecut legionar sau doar inventat au fost anchetați, arestați și condamnați la ani grei de închisoare.

După instalarea regimului totalitar, mii de preoți ortodocși au fost arestați și anchetați în închisori ca Jilava, Pitești, Aiud, Gherla. Trimși să lucreze la canalul Dunăre – Marea Neagră, câțiva chiar deportați în Siberia, de cele mai multe ori pentru acuzații total nefondate, au fost socotiți periculoși pentru noua orientare de stat. Această acțiune a început din 1945, continuând cu o mare duritate în 1948 – 1959, și a luat sfârșit abia în vara anului 1964, când au fost eliberați toți deținuții politici.

În închisorile comuniste au murit, sau au dispărut, 150 de preoți ortodocși, la care se adaugă zecile de slujitori ai Bisericii morți imediat după eliberare. Cei mai mulți dintre preoții închiși în închisorile comuniste au fost arestați doar pentru „vina” de a-L fi slujit pe Hristos.

Părintele JUSTIN PÂRVEU

și-a început ucenicia, de copil la Schitul Durău. A executat 16 ani de detenție la Aiud, la minele Baia Sprie, la Gherla și la Periplava. Înalt, subțire, senin și tăcut, cu o voce blândă și clară, rar auzită, la cei 35-36 de ani ai lui, pare desprins din

iconografia cu reprezentări ascetice a ortodoxiei bizantine, imagine pe care mi-o obligă nu numai înfățișarea lui și conduita lui, ci gândul că are o condamnare lungă [Părintele Iustin] „are ceva indefinibil, bun și luminos, cucernic și discret în firea sa.”

Grigore Caraza spune că părintele Iustin, încă de pe când se afla la Aiud, se bucura de o aureolă, de un halou în jurul finței dânsului. A fost cunoscut de toată lumea „ca preot cu har”¹⁵. Părintele Mihai Lungeanu ne spune despre Părintele Iustin Pârveu următoarele: „L-am cunoscut pe Părintele Iustin Pârveu în penitenciarul Aiudului, în jurul anului 1956... N-am întâlnit fință mai ușoară, mai discretă, care nu se plângea de nimic, care primea cu bucurie, trecea cu sufletul ușor peste orice ispită... Exemplul personal a fost multora model în mijlocul suferințelor, în mijlocul încercărilor”.

Părintele Justin Pârveu în Arhivele Securității
- Civic Media CNSAS-

Dar dincolo de suferința și torturi, Biserica s-a aliniat dintru început Mișcării Naționale de Rezistență ce a acoperit întreg teritoriul național, cu numele unor preoți luptători ca Ion Drăgoi, Ion Constantinescu, Ion David, Nicolae Andreescu, Șușman și, mai ales, al arhimandritului stareț al mănăstirii Tismana, Gherasim Ișcu, care s-au implicat direct în rezistența armată a poporului nostru și și-au

dobândit veșnicia cu prețul vieții lor. Prezența figurilor bisericesti în închisori în perioada 1948 - 1964 a fost benefică. Prin prezența sutelor de preoți în închisori a existat o reală spiritualitate creștină. Preoții și-au făcut frumos datoria, atât prin învățătura lor, cât și prin savârșirea Sfințelor Taine. Datorită preoților o bună parte din cei întemnițați puteau să moară creștinește: spovediți și împărtașiți.

Părintele MIHAI LUNGEANU, din Iași,

a trecut prin temnița de la Pitești, din care a scăpat în mod miraculos, fapt care i-a shimbat viața. El s-a rugat zile și nopți, promițând Mântuitorului că, dacă-l va scoate din acel Infern, toată viața și-o va pune la picioarele Lui. Rugăciunea i-a fost ascultată și, pe motiv că a fost bolnav de TBC, a fost mutat de la Pitești la Tg. Ocna. După eliberare, a abandonat medicina și s-a preoțit. Mihai Lungeanu, cât a stat în celulă cu Grigore Caraza, a reușit să memoreze pasaje din Noul Testament. „Zile, săptămâni și chiar luni la rând, Mihai a reușit să memoreze Noul Testament. Totodată, în temniță a învățat Teologia prin alfabetul Morse. Anghel Papacioc, „era un monah în haină laică.

Ca el erau mulți, unii complet necunoscuți celor din jur... Valeriu Gafencu, Traian Trifan, Ioan Schiau, Marin Naidin, Nicolae Mazăre, Iulian Bălan, Petru Foti, Sebastian Avram, Vasile Joacă, Constantin Pascu...” Anghel Papacioc, când se ruga nu mai auzea și nu mai vedea nimic în jur. Era complet absorbit de rugăciune.

Ioan Ianolide spune că sute de clerici ortodocși români au fost arestați și deportați. „Numărul preoților a fost mare, printre ei fiind și călugări.” Preoțimea, inclusiv tineretul și marea majoritate a oamenilor, au fost persecutați pentru credința ortodoxă și nu pentru convingeri politice sau alte motive. Criteriul de condamnare a fost

credința. Preoții „au fost condamnați pentru credința în Dumnezeu, pentru puterea cu care propovăduiau credința în popor, pentru că își îndeplineau misiunea de apostoli. L-au mărturisit pe Hristos și de aceea au fost martirizați.”

PREOTUL IOAN BĂRDAȘ

a fost deținut timp de șaisprezece ani. A intrat la 35 de ani și a ieșit la 52. Cel mai mult s-a perindat prin temnița de la Aiud, timp de zece ani. Părintele Mihai Mitocaru a fost întemnițat împreună cu cei doi copii ai săi: unul elev la Seminarul „Sf. Gheorghe” din Roman și celălalt de zece ani la Școala Primară din Crucea. Copilul cel mic a fost luat de pe stradă odată cu arestarea tatălui și a fratelui său, îmbrăcat doar cu cămașă, pantaloni scurți și sandale în picioare. S-a întâmplat ca Părintele să primească un telefon și când a rămas singur pe hol a profitat și a tras vizeta celei în care se afla fiul cel mai mic pentru a-l vedea. Cu ochii plini de lacrimi l-a chemat să-l sărute. Copilul a început să plângă în hohote strigându-și tatăl în timp ce cu mâinile încerca din răsuputeri să se agațe de el prin vizetă. Dar totul a fost zadarnic din cauza sistemului metalic protector; și-au urât „Mulți ani!” unul altuia.

Profesorul Dumitru Stăniloae, Constantin Galeriu, Părintele Arsenie Papacioc, Arhimandritul Benedict Ghiuș, Părintele Cleopa, Părintele Iustin Pârvu, condamnat la vârsta de 30 de ani, Părintele Ioan Negruțiu, Părintele Nil

Dorobanțiu, Ieromonahul Sofian Boghiu, Sandu Tudor, fost stareț la Rarău cu numele de schimnic, Daniil, Părintele Nicolae Grebenea, Antonie Plămădeală, Părintele Arsenie Boca, Părintele Petroniu Tănase, Părintele Dimitrie Bejan, Părintele Mina Dobzeu, Părintele Ioan Bunea, Părintele Ilie Lăcătușu, Părintele Gheorghe Calciu Dumitreasa, Părintele Zosima Oancea, Părintele Dumitru Bălașa, Părintele Liviu Brânzaș, Părintele Constantin Sârbu, Părintele Ioan Bălădescu, monahia Mihaela Nicoară, Părintele Constantin Bucescu, Părintele Constantin Voicescu și mulți alții, fac parte dintr-o listă lungă a celor întemnițați.

Printre preoții întemnițați a fost preotul Negruțiu (deținutul care a refuzat să fie scos din lagăr n.n.). A fost arestat dintr-un orașel din Apuseni unde a fost profesor de religie. Preotul Pislaru din Roman a fost în timpul anchetelor de la Suceava în atenția tortionarilor. Cartea lui Vasile Manea conține foarte multe nume de preoți ortodocși din toată țara, care au suferit în temnițele comuniste. Părintele Dimitrie Bejan, la vârsta de numai 32 de ani, a suferit peste șapte ani ca prizonier în lagărele din Rusia și Siberia până în toamna anului 1948. Părintele Zamfir Bârsan a fost închis de mai multe ori și întemnițat la Pitești, București, Canal, fără să fie judecat. Martirii din temnițele comuniste s-au sfințit prin sângele și

prin nenumăratele lor nevoițe și în final au devenit biserică sfântă a lui Hristos.

Părintele Ilarion Felea, din Hunedoara, a fost arestat și condamnat de regimul comunist la ani grei de închisoare, la Aiud. Moare în temniță la numai 58 de ani. El a fost condamnat pentru că a propovăduit pacea creștină și pacea lui Hristos în familie și societate. A fost un mare nevoitor și trăitor al vieții filocalice. Părintele Ilarion Felea nu a murit de bătrânețe, ci pentru că nu i s-a acordat asistență medicală. Toți cei din temniță i-au oficiat slujba de înmormântare, pentru că au aflat prin morse de moartea Părintelui Ilarion. Părintele Sinesie Ioja a fost un mare rugător. De asemenea, Varlaam Lică, un alt monah. Părintele Constantin Voicescu a fost „o minune de suflet”. În 1963 a fost întemnițat la Aiud, în secția XII a bolnavilor de TBC. A fost „un doctor fără de arginți”. Cu „patrahurul ascuns” pătrundea

în spital și mărturisea și dezlega păcatele celor în suferință, împărțea daruri din puținul pe care îl avea, după pilda Samarineanului milostiv. El rostea deseori: „Până la moarte, luptă-te pentru adevăr și Domnul Dumnezeu se va lupta pentru tine” (Is. Sirah 4,30), mai spunea: „Iertarea păcatelor o aflăm în iertarea fraților” sau „Moartea e un prilej de întoarcere acasă...” Această afirmație venea de la un om care și-a acceptat destinul și a putut spune ceva incredibil despre un rău care seceră viețile deținuților: „Tuberculoza mi-a salvat viața”. Părintele Dumitru Stăniloae, închis la Jilava și Aiud, după ce a ieșit de după gratii, excepționalul cărturar trăitor al smereniei de chilie a spus: „În afară de regretul pentru suferințele familiei mele, nu-mi pare rău că am împărtășit suferința atâtor frați români, pentru a fi dovedit că și dintre preoți au fost unii, au fost destui care au împărtășit durerea poporului nostru”. Ei știau că

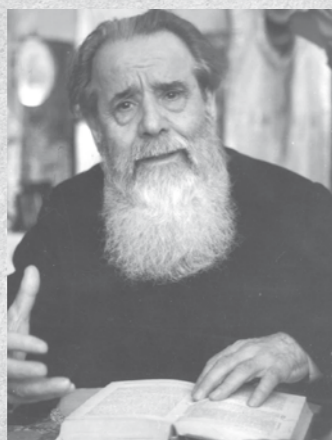
Brigada preoților de la Canal

La „Canalul morții” a fost decimată o mare parte a elitei țării noastre. Lagărul de la Poarta Albă adăpostea peste 10.000 de oameni. Aici s-a format „Brigada Haș”, în care erau condamnați toți preoții din colonie, indiferent că erau ortodocși, greco sau romano-catolici. Era o brigadă specială pentru tortură și nimicire. Au fost aduși aici doar pentru că slujeau Biserica lui Hristos și nu vroiau să se supună unui regim comunist ateu. Au refuzat să se înroleze în partid și să devină astfel marionetele comunistilor care nu mai credeau în nimic. Au fost bătuți, schingiuiți, obligați la muncă silnică, de când răsărea soarele și până la apus, iar cei care nu făceau față și nu reușeau să-și îndeplinească norma zilnică nu mai primeau cele 250 de grame de pâine care erau „servite” la prânz.

există o dreptate supremă, dreptatea lui Dumnezeu. Ei au slujit Bisericii lui Hristos, au luptat împotriva regimului ateu, dușmanul de moarte al creștinismului. Cu sufletul neînfricat, au pornit în fața morții. Părintele Ioan F. Calotă, județul Dolj, a murit după 34 de ani de slujire la altar, având 9 copii. El nu a făcut niciodată politică. Moare la 6 octombrie 1959, după ce este arestat a doua oară. Părintele Petru I. Focșeneanu, născut la Podul Turcului, s-a stins din viață în închisoarea Gherla, în 1953, ca urmare a schingiurilor din carcera unde a fost pedepsit pentru că a slujit Învieirea.

Dumitru Stăniloae

Constantin Galeriu

Arsenie Papacioc

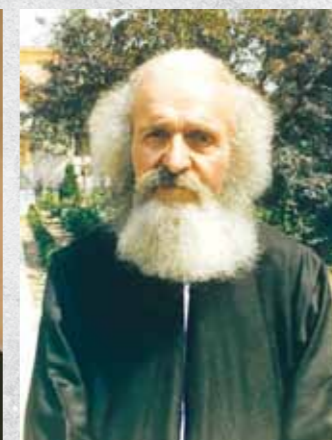
Benedict Ghiuș

Gheorghe Calciu

Ilarion Felea

Dumitru Bălașa

Arsenie Boca

Un alt caz la fel de dramatic îl reprezintă represiunea declanșată contra călugărițelor de la mănăstirea din Vladimirești. Mănăstirea cu hramul Adormirea Maicii Domnului, din cuprinsul Episcopiei Buzăului, a constituit pentru autoritățile represive „un exemplu caracteristic de îmbinare a mai multor forme și metode de activitate dușmănoasă”. Mănăstirea, situată în raionul Liești, regiunea Galați, era considerată „un centru de răspândire a misticismului religios” în jurul căruia se strâneau mii de credincioși stăpâniți de „dușmănie și nesupunere” față de regimul comunist. Acuzațiile se îndreptau mai ales către maica stareță Veronica Gurău Barbu și către părintele ieromonah Ioan Iovan, duhovnicul mănăstirii. Organele de securitate învinuiau conducerea mănăstirii pentru că ar fi acordat un însemnat sprijin moral și material mai multor persoane urmărite. Sprijinul constant oferit „rezistenței”, precum și spiritul anticomunist ce era întreținut de conducerea mănăstirii au determinat autoritățile să recurgă, în data de 30 martie 1955, la arestarea stareței Veronica, a duhovnicului Ioan Iovan și a călugăriței Mihaela Iordach.

RUGUL APRINS

5 august 1958. București, str. Dr. Staicovici. Liniștea nopții era spartă de huruitul motorului unei mașini. Era trecut de miezul nopții când, în fața casei de la nr. 34, au coborât mai multe persoane. În fruntea lor se afla căpitanul de securitate Gheorghe Dobre. Misiunea lor – de a-l reține pe numitul Voiculescu Vasile, pe numele căruia fusese emis un mandat de arestare cu o zi în urmă. Motivul: uneltire contra ordinii sociale.

Noaptea a trecut greu pentru bătrânul poet, nevoit să asiste la percheziționarea cu migală a întregii sale locuințe. Ofițerii de securitate nu s-au grăbit, îndeplinindu-și cu răbdare misiunea. Nu aveau să o termine decât spre dimineață. Abia atunci, Vasile Voiculescu avea să fie dus în arestul Ministerului de Interne. Îl așteptau patru ani de detenție. Un infern care i-a grăbit sfârșitul.

Povestea noastră e un episod al unei istorii despre care se știe destul de puține – aceea a „Rugului Aprins”. O istorie care a sfârșit în nenorocire și arbitrar.

Niciun stat, niciodată în istoria lui, nu a trăit pierderi precum cele provocate de vestitul plan ceaușist de sistematizare, care a dus la dispariția a peste 40.000 de construcții - locuințe, edificii administrative, monumente de artă și cultură, mănăstiri și biserici.

Prima pe lista roșie a partidului comunist a fost Biserica Enei. Ctitorită în 1611, lăcașul a marcat începutul unei epoci de construcție, definită mai târziu ca „stilul brâncovenesc”. Mai târziu, în 1984, demolările au continuat. Biserica-monument istoric Albă Postăvari, atestată documentar în 1595, era al doilea lăcaș de cult ca vechime din București. Legenda spune că, în drum spre călău, Mihai Viteazul s-a oprit aici pentru a se ruga. Atât de ascultată i-a fost rugăciunea, încât călăul, șocat, nu a mai putut să execute sentința și, astfel, Mihai Vodă a scăpat. În martie 1984, era pusă la pământ sub ochii enoriașilor. Anul 1986 a marcat un alt moment tragic în viețile

O istorie absurdă petrecută în anii obsedantului deceniu ce a urmat instaurării comunismului în România. Povestea are mai multe începuturi. Asemenea acelor întâmplări tainice și pline de mistere.

Cel mai îndepărtat poate fi plasat în 1929, când Alexandru Teodorescu – cel care avea să înființeze și să se animeze peste ani grupul „Rugul Aprins” – pleca într-o călătorie inițiată la Muntele Athos, despre care acesta avea să afirme ulterior că l-a schimbat profund.

Un alt „început” al poveștii noastre are loc în anii celui de-al Doilea Război Mondial, la Odessa, unde trupele româno-germane aflate în ofensivă îl eliberau dintr-un lagăr pe mitropolitul Nicolae al Rostovului și pe duhovnicul său, călugărul Ivan Culighin. Peste doar doi ani, monahul Ivan se retrăgea în România, odată cu contraofensiva sovietică,

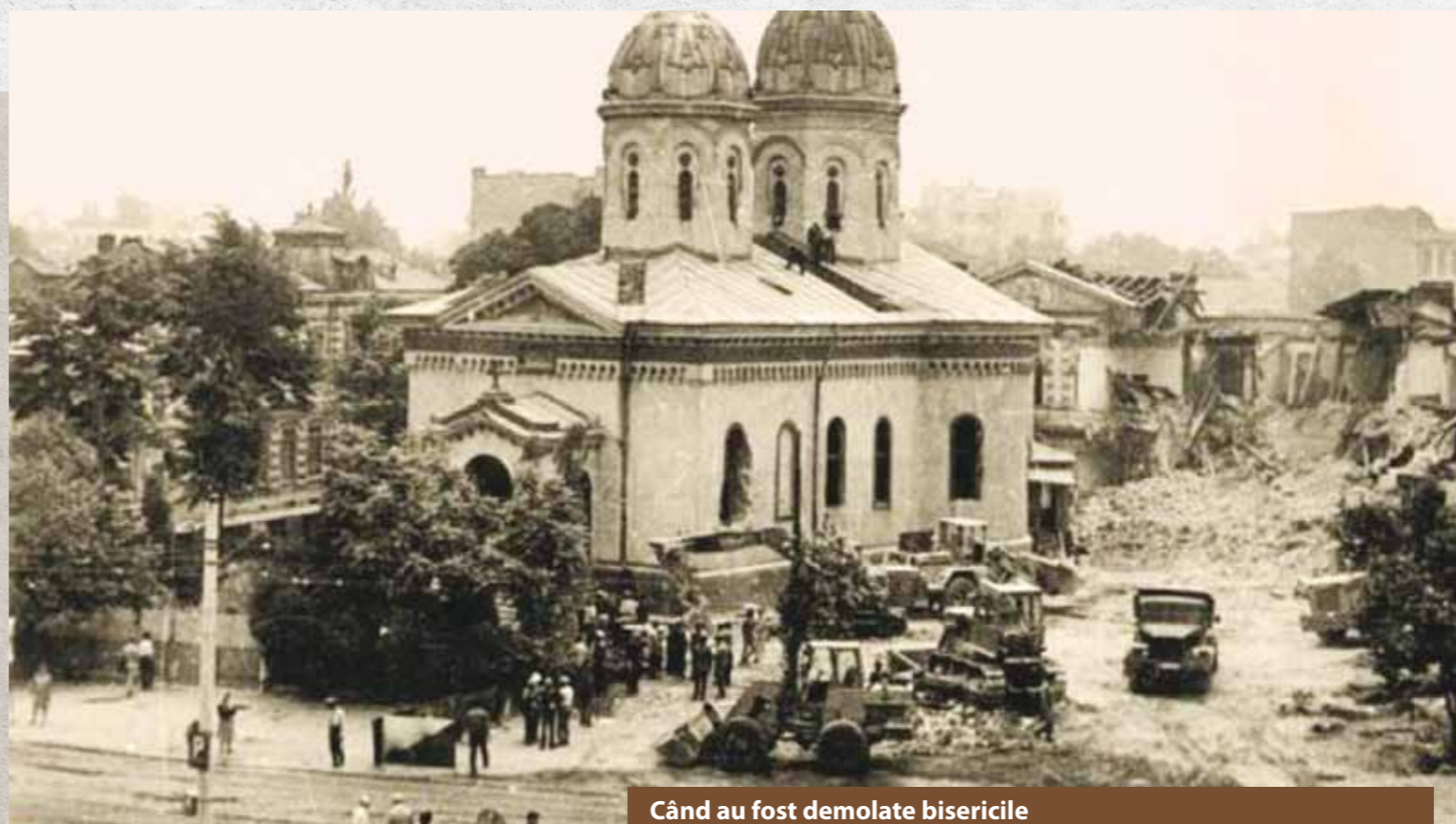
găsindu-și adăpost la mănăstirea Cernica, iar uneori chiar la mănăstirea Antim, ambele din București. Cu el, Ivan Culighin aducea două manuscrise – *Peșterea Rusă* și *Sbornicul* –, și o icoană, despre care se spunea că e făcătoare de minuni – o icoană a „*Rugului Aprins*”.

Un al treilea început are loc în anii postbelici, când același Alexandru Teodorescu – poet și gazetar care a semnat cu pseudonimul Sandu Tudor, îl întâlnește în chilia sa de la mănăstirea Antim pe monahul Ivan Culighin. Ulterior, Sandu Tudor a inițiat o serie de întâlniri periodice în biblioteca mănăstirii Antim. Grupul care s-a format treptat la Antim a fost chiar înregistrat în 1946 ca asociație cu caracter cultural, sub denumirea de „*Rugul Aprins al Maicii Domnului*”. Grupul de la Antim, care a activat legal până în 1948, era compus din mai mulți intelectuali laici (Vasile Voiculescu, Al-

exandru Mironescu, Alexandru Elian, Paul Sterian, Ion Marin Sadoveanu) și din monahi (Benedict Ghiuș, Sofian Boghiu, Adrian Făgețeanu, Arsenie Păpacioc, Andrei Scrima, Vasile Vasilachi).

În 1948, asociația „Rugul Aprins al Maicii Domnului” a fost scoasă în afara legii, iar întâlnirile de la Antim au fost suspendate. Pentru o vreme, acestea au continuat, însă, într-un soi de clandestinitate. Ușor-ușor însă, grupul de la Antim avea să se risipească. Ivan Culighin a fost arestat în 1947 și condamnat la muncă silnică pe viață în Uniunea Sovietică. În anii 1948-1949, mai mulți monahi de la Antim s-au retras la alte mănăstiri și schituri din țară. În fine, în 1950, inițiatorul Sandu Tudor a fost arestat și condamnat la cinci ani de închisoare. După ispășirea unei părți a pedepsei, în 1952, Sandu Tudor a fost eliberat. Devenise călugăr încă din 1948, la Antim,

bucureștenilor. Două lăcașuri istorice aveau să fie dărâmate. Una dintre cele mai cunoscute biserici din București, Biserica Sfânta Vineri, adăpostea icoana Sfintei Cuvioase Parascheva, icoana pictată la Viena, în 1748. Martorii oculari ai demolării au povestit despre o ploaie cu bucăți de gheață pornită din senin chiar în mijlocul operațiunii.

Când au fost demolate bisericile

- Enei, 1977
- Albă Postăvari, 1984
- Mănăstirea Cotroceni, 1984
- Izvorul Tămăduirii, 1984
- Gherghiceanu, 1984
- Spiirea Veche, 1984
- Sf. Nicolae Sârbi, 1985
- Sf. Nicolae, 1986
- Sf. Nicolae Jitnița, 1986
- Mân. Pantelimon, 1986
- Doamna Oltea, 1986
- Olteni, 1987
- Sf. Vineri, 1987
- Mân. Văcărești, 1987
- Sf. Spiridon Vechi, 1987
- Bradu Staicu, 1987
- Sf. Treime, 1987
- Sf. Mina, 1985
- Izvorul Tămăduirii, 1982
- Buna Vestire, 1981

unde primise numele de Agaton. După eliberare s-a retras la schitul Crasna (jud. Gorj), unde a fost hirotonit preot (ieromonah). Din 1955 îl regăsim la schitul Rarău, după ce fusese înălțat la treapta de ieroschimonah, sub numele de Daniil, procesiune ce avusese loc la mănăstirea Neamț.

Urgia nu se sfârșise însă. Avea să revină la zece ani de la desființarea asociației „Rugului Aprins”. Ceea ce ne readuce în 1958, la începutul anului – moment care poate fi considerat și un alt început al poveștii noastre. În data de 25 februarie 1958, Adrian Făgețeanu era arestat la Suceava. Monah și fost membru al grupului de la Antim, Adrian Făgețeanu avea un trecut care îi interesa pe comuniști. Îi interesa deosebi implicarea sa în pregătirea rebeliunii legionare din 1941. Supus unor interogatorii dure, bătut și torturat, Făgețeanu

a sfârșit prin a declara apartenența lui Sandu Tudor la mișcarea legionară.

O mărturie care le era de ajuns anchetatorilor pentru a condamna „Rugul Aprins” ca asociație subversivă și contrarevoluționară. În realitate, supravegherea de către Securitate a membrilor fostului grup de la Antim nu încetase niciun moment. Mărturia lui Făgețeanu avea să constituie însă pretextul perfect pentru declanșarea urgiei. În vara aceluiași an au început arestările. În 14 iunie au fost arestați cei mai mulți dintre „suspecți”: Alexandru Teodorescu (Sandu Tudor), Benedict Ghiuș, Roman Braga, Sofian Boghiu, Felix Dubneac, Arsenie Păpacioc, Alexandru Mironescu, Gheorghe Vasăi și Șerban Mironescu. Au urmat și alte arestări: Nicoale Rădulescu și Dan Grigore Pistol (29 iulie), Vasile Voiculescu și Gheorghe Dabija (5 august), Dumitru Stăniloae (4 septembrie) și Emanoil Mihăilescu (18 septembrie).

Procesul lotului „Rugul Aprins” a început la 29 octombrie 1958, la Tribunalul Militar al regiunii a II-a din București. În cauză erau inculpate 16 persoane. Sentința a fost pronunțată în data de 8 noiembrie 1958, și învinuia lotul de „uneltire contra ordinii sociale și crimă de activitate intensă contra clasei muncitoare și mișcării revoluționare”. „Rugul Aprins” era considerat ca fiind „o organizație subversivă unde s-au ținut mai multe ședințe cu caracter conspirativ, [care] a atras o serie de elemente reacționare din rândul studenților și i-au instigat la acțiuni contrarevoluționare împotriva orânduirii de stat democratice din RPR”.

Toți cei 16 inculpați în cauză au fost condamnați la închisoare. Alexandru Teodorescu a primit cea mai aspră pedeapsă: 25 de ani de muncă silnică. A fost încarcerat la Aiud, unde a decedat în detenție în noiembrie 1962. Vasile Voiculescu a fost condamnat la cinci ani de temniță. Nu i-a ispășit pe toți. Cu sănătatea distrusă de anii de temniță, Vasile Voiculescu avea să fie grațiat în data de 28 aprilie 1962, prin Decretul nr. 291 al Consiliului de Stat. A murit un an mai târziu (26 aprilie 1963).

Sursa: <http://www.iiccr.ro/>

În cele din urmă guvernanții comuniști au emis Decretul nr. 410/28 octombrie 1959, care urmărea desființarea mai multor mănăstiri și scoaterea din monahism a numeroși călugări. Din statisticile autorităților aflăm că la 31 martie 1960 mai existau 132 de mănăstiri ortodoxe, 62 fiind desființate ca rezultat al aplicării decretului 410/1959. Încă înainte de apariția decretului, în perioada 1 ianuarie-28 octombrie 1959, alte 30 de mănăstiri fuseseră interzise. Desființarea acestor mănăstiri s-a realizat cu implicarea directă a organelor MAI și în special a Securității, care nu a făcut altceva decât să repete scenariul exersat în cazul desființării mănăstirii Vladimirești.

ÎPS JUSTINIAN, DESPRE COMUNISM

Fără a fi fost dizident declarat sau anti-comunist recunoscut, Înaltpreasfințitul Justinian n-a fost niciodată un susținător al regimului comunist. Dar a fost, în permanență, un sprijin al celor persecutați de comuniști. Și este singurul ierarh care recunoaște că prigoana comunistă nu a umplut doar gropile comune de cadavre, ci și cerul: de sfinți!

- De unde această apropiere de lupta anticomunistă a poporului român?
- Eu, de-a lungul timpului, am ascultat atâta lume care a suferit în închisorile comuniste, dar în scris nu se poate descrie prin ce au trecut. Este o pată teribilă pentru istorie, care nu se va putea șterge niciodată de pe obrazul regimului comunist! Zilele acestea am citit un articol care m-a marcat teribil. Acolo dă mărturie cineva care a fost la Pitești. Țurcanu este înștiințat că vine o inspecție și vin patru bărbați, dintre care doi erau de la Comitetul Central. Cel care dă interviu povestește că aceștia au intrat într-o celulă și le-au spus deținuților că au venit să vadă care-i situația lor. Un tinerel se ridică și le spune: uitați-vă la noi, suntem cu fețele zdrobite. În acel moment,

ÎPS Justinian împărtășindu-l pe Liviu Brânzaș

cei aflați în inspecție pleacă. Țurcanu se întoarce cu încă un gardian, înjurând, și îl ia pe tinerel și îl leagă cu mâinile la spate. Pe sub mâini îi bagă o rană și îl ridică. Iar de la înălțime îl aruncă. Apoi începe cu injurături teribile și cu un lemn începe să îl bată peste cap. Cel care povestește spune că toți erau îngroziți, văzând cum îl maltratează pe acel tânăr. L-a bătut cu lemnul peste față și peste cap, încât i-au ieșit ochii din cap, în chinul acela. La un moment dat, însoțitorul lui Țurcanu, din spate îi spune „a murit!”. La care Țurcanu răspunde: bine, foarte bine, mai puțin cu un legionar! M-a marcat teribil această cruzime. Pentru noi este imposibil de

realizat ce crime a făcut acest Țurcanu de la Pitești. Și la Aiud au fost chinuri groaznice. Cei care s-au dezis de trecutul lor au cedat după niște chinuri monstruoase și îndelungate. Dar asta nu-i discreditează pe ei, ci pe cei care i-au chinuit până au făcut acest lucru. Nichifor Crainic a stat ani de zile ascuns, și până la urmă s-a predat. Mare chin au avut și Radu Gyr și Nichifor Crainic și Stăniloae și alți oameni mari. Crainic este unul dintre marii teologi ai României, are câteva cărți extraordinare. S-a predat după ani de zile” - fragment din cartea „Justinian: Arhiepiscopul care ne arată pasul lui Dumnezeu în Nordul României” de Mircea Crișan.

Suprimarea **BISERICII GRECO-CATOLICE**

Probabil între 400 și 600 de clerici greco-catolici au trecut prin universul concentraționar comunist, dar aici se impune precizarea că unii preoți uniți au suferit două și chiar mai multe arestări și detenții în perioade diferite. În plus, BRU a fost singura Biserică suprimată de autoritățile comuniste, prin decretul nr. 358 din 1 decembrie 1948, iar aproape întreaga elită ecleziastică (episcopi, canonici, preoți-profesori și protopopi) a fost aruncată în sistemul carceral comunist. Începând cu lunile septembrie-octombrie 1948, asupra preoților uniți s-au exercitat presiuni infernale, fizice și morale, pentru a trece la ortodoxie, după modelul pus în practică de sovietici cu doi ani înainte în Ucraina.

După sinodul desfășurat în Cluj, la 1 octombrie 1948, care a proclamat unirea cu BOR, toți cei 6 episcopi greco-catolici (Ioan Suci, Iuliu Hossu, Valeriu Traian Frențiu, Alexandru Rusu, Ioan Bălan și Vasile Aftenie) au fost arestați între 27-29 octombrie și apoi transferați la vila Patriarhiei de la Dragoslavele, la mănăstirea Căldărușani și ulterior la închisoarea Sighet. Locul ierarhilor a fost luat de ternare; Nunțiatura Apostolică a avut un rol important în constituirea acestor ternare de conducere ale eparhiilor greco-catolice, dar din vara anului 1950 greco-catolicii din clandestinitate nu au mai putut conta pe sprijinul moral și material al Vaticanului, deoarece diplomații Sfântului Scaun au fost implicați într-un proces de spionaj, fiind siliți să părăsească România la 7 iulie. Nunțiatura a reușit însă în primii ani de după scoaterea în afara legii a cultului greco-catolic să consacre sau să

„CREDINȚA NOASTRĂ ESTE VIAȚA NOASTRĂ”

- În anii '50, la închisoarea din Sighet se găsea, cu câteva excepții, toată conducerea Bisericii Catolice din România (episcopi, vicari, canonici și preoți), fapt ce demonstrează gradul sporit de pericolozitate reprezentat de cultul catolic pentru autoritățile comuniste.
- În perioada detenției de la Sighet, atât episcopii, dar și preoții greco-catolici au fost contactați în repetate rânduri de autorități cu propunerea de a crea o biserică catolică românească, care să colaboreze cu regimul comunist.
- Urmând exemplul episcopilor, preoții greco-catolici închiși la Sighet au refuzat categoric propunerea autorităților de renunțare la credința lor în schimbul eliberării imediate.

contribuie la consacrarea a 6 episcopi auxiliari clandestini: Alexandru Todea, Tit Liviu Chinezu, Iuliu Hirțea, Ioan Chertes, Ioan Ploscaru și Ioan Dragomir. Primul episcop decedat în temnițele regimului comunist a fost Vasile Aftenie, ucis în închisoarea Ministerului de Interne, la începutul

lunii mai 1950. A fost înmormântat în pripă în cimitirul Bellu catolic. Au urmat: Valeriu Traian Frențiu († 11 iulie 1952), Ioan Suci († 27 iunie 1953), Tit Liviu Chinezu († 15 ianuarie 1955) (decedați ca urmare a regimului de exterminare de la Sighet) și Ioan Bălan († 4 august 1959).

În anii 1955-1956 sunt eliberate primele „loturi” de preoți greco-catolici, iar aceștia decid să refacă structura bisericii, reluând slujbele în cultul greco-catolic, deși riscau să fie rearestați. Reorganizarea este facilitată și de eliberarea deținuților politici din 1964. Episcopii care au supraviețuit detenției au reluat legăturile cu Vaticanul, și chiar cu autoritățile comuniste, cărora le-au cerut prin mai multe memorii relegalizarea bisericii greco-catolice.

EPISCOPI MARTIRI

Episcopul **VASILE AFTENIE** s-a născut la 14 iunie 1899, în satul Lodroman, din părinții Petru și Agafia. În 1919 s-a înscris la Teologie, fiind trimis mai apoi la Roma, la Colegiul Grec „Sf. Atanasie”. În 1925 a obținut doctoratul în Filosofie și Teologie, după care a revenit în țară. La 1 ianuarie 1926 a fost hirotonit preot de către Mitropolitul Vasile Suci. După o lună a fost numit profesor la Academia de Teologie din Blaj. A fost numit protopop de București și ulterior canonic al Capitulului Arhiepiscopesc din Blaj. La 1 octombrie 1939 a fost numit Rector al Academiei Teologice din Blaj. În aprilie 1940 a fost numit Episcop titular de Ulpiana, auxiliar al Mitropolitului Alexandru Nicolescu. Consacrarea a avut loc pe 5 iunie 1940, în Catedrala din Blaj. S-a întors la București ca Episcop Vicar. După diferite încercări eșuate ale comuniștilor de a-l compromite, a fost arestat la 28 octombrie 1948. A fost dus, împreună cu ceilalți cinci Episcopi greco-catolici, la Dragoslavele și apoi la Mănăstirea ortodoxă Căldărușani, transformată în lagăr. A refuzat scaunul de Mitropolit oferit de ortodocși în schimbul trădării credinței. În mai 1949 a fost transferat și izolat la Ministerul de Interne. Acolo a fost supus unor torturi oribile, care reclamau o rezistență supraomenească. Mutilat de bătaie, a fost depus la închisoarea Văcărești, unde, la 10 mai 1950, a încetat din viață. A fost înhumat la cimitirul Bellu catholic, cu serviciul religios celebrat de un preot romano-catolic.

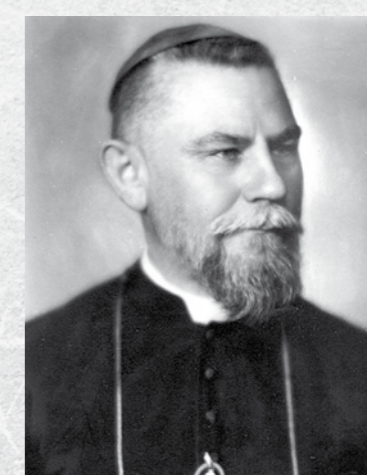
Episcopul **VALERIU TRAIAN FRENȚIU** s-a născut la 25 aprilie 1875 în orașul Reșița, din părinții Ioachim, preot, și Rozalia. A studiat Teologia la Budapesta (1894-1898), după care a fost hirotonit preot la 28 septembrie 1898. În 1902 a fost promovat doctor în Teologie. A activat în Eparhia de Lugoj ca și cancelar, paroh, apoi Vicar foraneu pentru ca, pe 4 noiembrie 1912, la vârsta de 37 de ani, să fie numit Episcop al Lugojului. La 25 februarie 1922, Episcopul Frențiu a fost transferat la Oradea, fiind instalat la 3 mai același an. După moartea în 1941 a Mitropolitului Alexandru Nicolescu, Episcopul Frențiu a fost din nou mutat, acum ca Administrator Apostolic al Arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș, păstorind aici pe toată perioada războiului. În 1947 a revenit la Oradea. De aici a fost arestat pe 28 octombrie 1948, și dus în lagărul de la Dragoslavele, apoi, în februarie 1949, la Mănăstirea Căldărușani. În 1950 a ajuns în Penitenciarul de la Sighet, unde, după 2 ani, nemaiputând suporta duritatea regimului de exterminare, a murit la 11 iulie 1952. Asemenea și celorlalți Episcopi morți la Sighet, a fost înhumat într-o noapte, fără sicriu, într-o groapă comună din Cimitirul Săracilor. Mormântul a fost nivelat pentru a nu se mai cunoaște locul înhumării și pentru a se evita pelerinajele la mormintele martirilor uciși la Sighet. Nu a fost judecat și nu a avut condamnare.

Episcopul **IOAN SUCIU** s-a născut la Blaj, la 4 decembrie 1907, într-o familie de preoți. Prieten bun cu Tit Liviu Chinezu, au studiat amândoi Teologia la Roma, la Colegiul Grec „Sf. Atanasie”. A fost promovat doctor în Teologie, iar după șase ani de studii la Institutul „Angelicum”, la 29 noiembrie 1931, a fost hirotonit preot. A revenit apoi la Blaj, unde a fost profesor la Academia de Teologie. S-a afirmat ca unul dintre cei mari oratori ai Bisericii și ca un prieten de suflet al tinerilor. La 6 mai 1940 a fost numit Episcop Auxiliar de Oradea (titular de Moglena-Slatina Bulgaria), auxiliar Episcopului Valeriu Traian Frențiu. Consacrarea a avut loc la 22 iulie 1940. Din 29 august 1941 a fost auxiliar tot de Oradea, dar acum al Episcopului Iuliu Hossu. Episcopul Valeriu Traian Frențiu a revenit la Oradea în 1947, Episcopul Ioan Suci fiind numit atunci Administrator Apostolic al Arhidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș. La 28 octombrie 1948 a fost arestat și dus la Dragoslavele, apoi la Mănăstirea Căldărușani. În mai 1950 a fost dus la Ministerul de Interne. În octombrie, același an a fost dus la Penitenciarul din Sighetul Marmației. Acolo, datorită regimului de izolare, bolii de stomac, frigului și foamei, la 27 iunie 1953 s-a stins din viață în celula 44, dezlegat de Episcopul Iuliu Hossu. A fost îngropat în Cimitirul Săracilor, necunoscându-se locul exact nici azi. Nu a fost judecat și nu a avut condamnare.

Episcopul **TIT LIVIU CHINEZU** s-a născut în anul 1904 în comuna Huduc, județul Mureș, tatăl lui fiind preot greco-catolic. În 1925 a fost trimis la studii teologice la Roma, la Colegiul „Sf. Atanasie”, studiind la universitățile Angelicum și Propaganda Fide. Obține doctoratul în Filosofie și Teologie. La 31 ianuarie 1930 a fost hirotonit preot. În 1931 s-a reîntors la Blaj, unde a fost numit profesor la Școala Normală de Învățători. În 1937 a fost transferat la Academia Teologică din Blaj, iar în 1947, la București, ca protopop. La 28 octombrie 1948 a fost arestat și dus la Mănăstirea Neamț, împreună cu alți 25 de preoți greco-catolici. A fost transferat apoi la Căldărușani unde, ulterior, au fost aduși și Episcopii greco-catolici. Aici, la Căldărușani, pe 3 decembrie 1949, a fost consacrat ca Episcop de către ceilalți Episcopi. Cu toate precauțiunile luate pentru a nu se divulga acest secret, securitatea a aflat cele întâmplate. Episcopul Tit Liviu Chinezu a fost transferat mai târziu la Penitenciarul din Sighetul Marmației. Datorită regimului de exterminare, prin corvezi, foame și frig, Tit Liviu Chinezu s-a îmbolnăvit foarte grav. Anunțat sanitarul închisorii, acesta sub pretextul că îl duce la infirmerie, l-a izolat într-o celulă mare, neîncălzită, unde, după două zile, pe 15 ianuarie 1955 a decedat, înghețat. A fost îngropat fără sicriu, noaptea, în Cimitirul Săracilor, fără a i se cunoaște locul. Nu a fost judecat și nu a avut condamnare.

Episcopul **IOAN BĂLAN** s-a născut la Teiuș, la 11 februarie 1880. A studiat Teologia la Seminarul Central din Budapesta. În 1903 a fost hirotonit preot. Și-a continuat apoi studiile la Viena. A revenit la Blaj, iar în 1909 s-a mutat la București, unde se cerea un confesor greco-catolic. În 1919 a revenit la Blaj, unde a fost numit Canonic Mitropolitan, iar în 1921, Rector al Academiei de Teologie Blaj. În 1929 a fost numit delegat în Comisia Vaticanului pentru redactarea Codului Canonic al Bisericilor Răsăritene. În noiembrie 1936 a fost consacrat la Blaj ca și Episcop al Lugojului, în urma numirii Episcopului Alexandru Nicolescu ca Mitropolit. Refuzând trecerea la Ortodoxie, a împărțit soarta celorlalți Episcopi greco-catolici, fiind arestat pe 28 octombrie 1948. A fost dus la mănăstirea ortodoxă de la Dragoslavele, apoi la Mănăstirea ortodoxă de la Căldărușani (februarie 1949) și de acolo la Penitenciarul din Sighetul Marmației (mai 1950). A fost mutat cu domiciliu obligatoriu la Mănăstirea Curtea de Argeș (1955). În 1956 a fost transferat la Mănăstirea ortodoxă de Maici de la Ciorogârla (lângă București), unde a rămas în izolare până la sfârșitul vieții. Îmbolnăvindu-se grav, a încetat din viață într-un spital din București, în ziua de 4 august 1959. A fost înmormântat în cimitirul Bellu catholic. Nu a fost judecat și nu a avut condamnare.

Din punct de vedere al dogmelor, supraviețuirea Bisericii Romano-Catolice în România a fost posibilă printr-un artificiu al Papei Ioan al XII-lea. La 29 iunie 1948, Suveranul Pontif a emis o dispoziție, numită „Nominatio Substitutorum”. Actul papal prevedea ca fiecare episcop în funcție să numească îndată doi preoți supleanți, numiți „ordinarius substitutus”. Aceștia erau abilitați să preia conducerea diecezei, în cazul când episcopul legiuitor ar fi fost arestat. La rândul lui, fiecare preot supleant trebuia să-și numească succesorul în secret. Astfel, era asigurată continuitatea cultului (Biserica romano-catolică în timpul prigoanei comuniste - 1948-1989). Înlocuitorii nu aveau însă toate drepturile episcopului titular. Respectând dispoziția Papei, toți episcopii din România și-au desemnat supleanți, aceștia, la rândul-le, procedând la fel. Din cauza denunțării Concordatului, până în 1989 Sfântul Scaun nu a mai putut numi nici un episcop pentru România.

Până în 1989, cu intensități diferite, ierarhi și preoți romano-catolici au oferit sprijin moral și material BRU clandestine; unul din promotorii acestui sprijin a fost, până în 1980, episcopul latin maghiar Márton Áron, titularul diecezei de Alba Iulia. Alteori, reprezentanții romano-catolici refuzau un astfel de sprijin pentru a evita previzibile complicații în relațiile cu autoritățile politice comuniste, a căror cerbie în hăituirea Bisericii Unite era de notorietate. De altfel, la începutul anilor 1950, chiar și situația Bisericii Romano-Catolice era extrem de dificilă: era doar un cult tolerat în RPR, fără a funcționa conform unui Statut recunoscut de autorități. Persecuțiile n-au ocolit nici

BISERICA ROMANO-CATOLICĂ

- un cult tolerat cu o elită decapitată

Rămași fără biserici, din iarna anului 1948, o parte din enoriașii uniți au început să frecventeze lăcașurile de cult romano-catolice, iar unii clerici clandestini au decis, pentru a fi cât mai aproape de comunitățile greco-catolice, să adopte ritul latin și, implicit, să officieze în bisericile catolice.

ritul latin al Bisericii Catolice: rând pe rând, prelați romano-catolici precum Márton Áron, Anton Durcovici, Alexandru Cisar, Hieronymus Menges, Augustin Pacha, Scheffler János (Ioan Scheffler), Joseph Schubert, Ioan Duma, Adalbert Boros au fost arestați sau li s-a stabilit domiciliu obligatoriu. Mai mulți clerici (Clement Gatti, Iosif Waltner, Ioan Heber ș.a.), ierarhi și monahi au fost implicați în procese sinistre (mai cunoscute sunt „procesele Nunțiatului”, unde rechizitoriile conțineau învinuirile aberante de înaltă trădare și spionaj, iar pedepsele pronunțate au însumat sute de ani de detenție). Angajații Nunțiatului Apostolice, majoritatea călugărițe, precum și preoți și călugări de la catedrala Sfântul Iosif din București au fost arestați la 19 iulie 1950; sora Clara Catrina Laslău, administrator al Nunțiatului, a fost condamnată la 15 ani de muncă silnică. Alte monahii au primit pedepse asemănătoare sau condamnări administrative.

Monseniorul Stanislau Traian Iovaneli, ieșit din arest în anul 1951, a decis să adopte linia de colaborare cu regimul, semnând condițiile impuse de Securitate, faptă ce i-a atras excomunicarea. Orientarea sa „colaboracionistă” a fost continuată de Francisc Augustin, dar amândoi ar putea fi incluși și în categoria preoților persecutați, întrucât la începutul regimului totalitar

Scheffler János (Ioan Scheffler)

au trecut prin închisorile comuniste. Dictionarul publicat de INST identifica 165 de clerici romano-catolici întemnițați, iar pr. prof. Ioan Bota și Cicerone Ionițoiu numai 150; însă cei din urmă admiteau într-un epilog că în mod sigur din statistica lor „lipsește încă numele multora”.

Atenția Securității s-a îndreptat în următoarele decenii cu precădere către episcopul romano-catolic de Alba Iulia, Márton Áron, condamnat în 1951 pentru complot, care însă a supraviețuit regimului inuman de detenție de la

În 21 iunie 1949, episcopul Márton Áron a fost arestat pe drumul către gara Teiuș, de unde voia să ia trenul spre București. Câteva zile, de soarta episcopului Márton nu s-a știut nimic. Alois Boga, supleantul său, i-a scris la București lui Stanciu Stoian, șeful Departamentului Cultelor. „Aș dori să vă informez că domnul episcop Márton Áron a părăsit sediul episcopiei în ziua de 21 iunie a.c., în cursul orelor 11, cu intenția de a purta un dialog cu Excelența Voastră în probleme importante de ordin bisericesc. La plecare, ne-a anunțat că se va întoarce până în 28 iunie. Din păcate, nu a revenit până la data menționată, iar în cadrul parohiei și al preoților noștri s-au răspândit știri alarmiste referitoare la persoana sa. Vă rugăm insistent, stimate

domnule ministru, să ne informați despre această problemă pentru a putea sta liniștiți” (Andrea Dobeș, Vicarul Aloisiu Boga și regimul comunist, în Pro Memoria, nr. 8/2009). La 30 iunie 1951, episcopul Márton Áron a fost condamnat la muncă silnică pe viață, pentru spionaj în favoarea Ungariei. A fost eliberat în 1955, an în care și-a reluat funcția. Până la moartea sa, survenită în 1980, a fost singurul episcop catolic din România cu drepturi depline, investit de Papă. Zece ani, între 1955 și 1965, episcopul de Alba Iulia a fost singurul care putea hirotoni preoți. În 1965, urmare a unei vizite la Vatican, o dezlegare specială în acest sens a primit de la Papă și părintele Petru Pleșca, substitutul de la Iași.

Marton Aron

Episcop Anton Durcovici

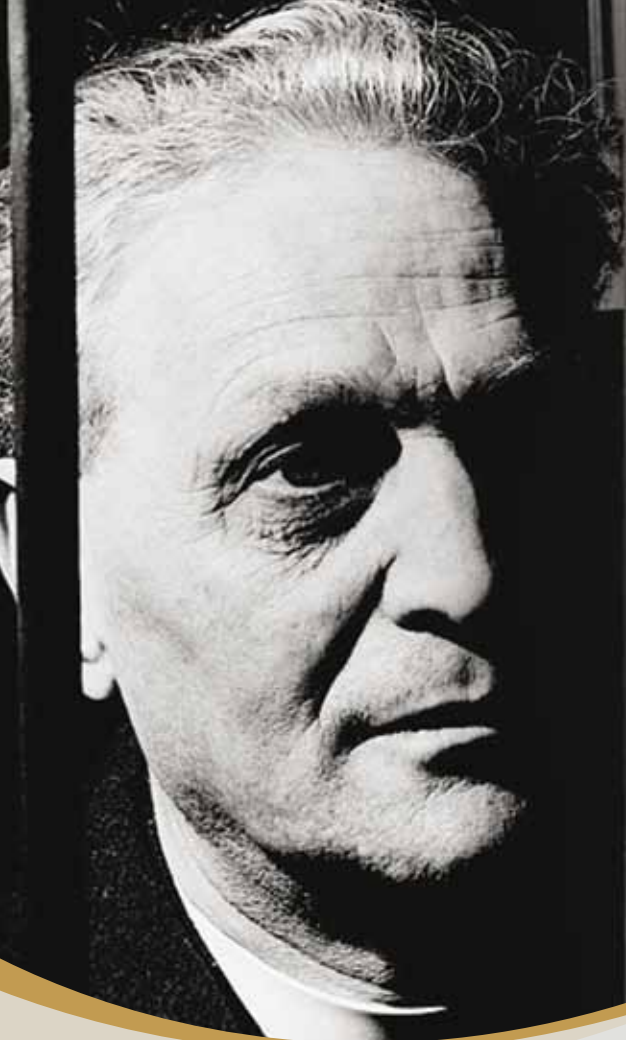
Sighet. În condițiile în care regimul comunist de la București evolua spre sfârșitul anilor 1970 spre izolaționism și xenofobie, elita maghiară din Transilvania a devenit un fel de „țap ispășitor”, iar Institutul Teologic Romano-Catolic de la Alba Iulia era socotit o pepinieră pentru „iredentiști”. Preoții-profesori de la Alba Iulia erau etichetați în bloc drept „naționalist-șovini”.

De la stânga la dreapta: arhiepiscopul Alexandru Cisar, arhiepiscopul Gerald Patrick O'Hara și arhiepiscopul Durcovici

Legea Cultelor din august 1948 cerea fiecărui cult să-și întocmească Statut de organizare și funcționare, în acord cu noua lege, și să-l prezinte spre aprobare Departamentului Cultelor. În toamna lui 1948, Anton Durcovici, episcopul de Iași, Márton Áron, episcopul de Alba Iulia și Iuliu Hossu, episcop greco-catolic, au alcătuit un proiect de Statut. În esență, prelații voiau ca Papa să fie recunoscut ca șef al Bisericii Catolice.

De asemenea, cereau să comunice nestingherit cu Vaticanul, așa cum fusese și până atunci. Prezentat guvernului, proiectul a fost tradus imediat în limba rusă și expediat la Moscova (Dănuț Dobeș, „Aspecte ale represiunii comuniste împotriva Bisericii Romano-Catolice (1945-1964)”, în Pro Memoria, nr. 4/2005). Răspunsul guvernului a venit în ianuarie 1949: dintre cele 46 de articole, autoritatea laică se declara de acord numai cu trei.

„Dacă i-am mulțumi lui Dumnezeu pentru tot ce face pentru noi, n-am mai avea timp să ne plângem”

Richard Wurmbrand

BISERICILE NEOPROTESTANTE și eșecul controlului comunist

În actele oficiale ale birocrăției partidului-stat, pentru denominațiile minoritare se folosea o terminologie specifică: unele erau culte, altele, „secte” sau „grupări anarhice”.

După cel de-al doilea război mondial, statul a acordat temporar dreptul de a funcționa ca asociații unui număr important de grupări religioase, care fuseseră crunt oprite sub regimul Ion Antonescu. Tuturor li s-a cerut să-și prezinte mărturisirea de credință și să-și precizeze poziția față de stat.

Patru confesiuni neoprotestante au primit statutul legal de culte: Biserica Adventistă de Ziua a 7-a, Biserica Creștină Baptistă, Biserica Creștină după Evanghelie (cu două ramuri) și Biserica lui Dumnezeu Apostolică-Penticostală, acestea adăugându-se confesiunilor protestante magisteriale: Biserica Reformată,

Biserica Evanghelică de Confesiune Augustană, Biserica Evanghelică Sinodo-Prezbiteriană și Biserica Unitariană. Alte grupări au fost considerate „secte” (marctorii lui Iehova, nazarinonii, adevențiștii reformiști, spiriții) sau „grupări anarhice” (Oastea Domnului și stiliștii, din cadrul Bisericii Ortodoxe; betaniștii, din Biserica Reformată; penticostalii disidenți, din Biserica Penticostală; mai târziu, acestora aveau să li se adauge „treziții”, din Biserica Baptistă), iar activitatea lor a fost interzisă de-a lungul întregii perioade comuniste. Cantitatea de documente rămase de pe urma monitorizării acestor confesiuni și grupări în anii regimului comunist este imensă, ceea ce reprezintă o dovadă în sine a nivelului real al repressiunii pe criterii religioase.

Regimul comunist a acționat cu duritate împotriva militanților religioși, în anii 1940-1960, recurgându-se la arestări,

încarcerări, „pedepe administrative” etc. Unii dintre credincioșii protestanți sau neoprotestanți activi au avut parte de același tratament din partea autorităților, între cei mai cunoscuți fiind Richard Wurmbrand, Ferenc Visky sen., Simion Cure, Vasile Moisescu, Gheorghe Mladin, Traian Ban, Simion Moț, Teodor Băbuț, Nicolae Todor, Alexandru Honciuc și alții. Se cuvine a preciza că baza teologică a sacerdoțiului universal face deseori greu, dacă nu imposibil, de stabilit care dintre neoprotestanții ajunși în pușcărie erau clerici și care nu. În orice caz, în covârșitoare majoritate, neoprotestanții aruncați în sistemul penitenciar românesc au ajuns acolo din cauza motivelor religioase.

Sursa:
Raportul Comisiei Prezidențiale pentru
Analiza Dictaturii Comuniste
din România